

Tampereen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma 2017–2021

Sisällys

1	Johdanto.....	2
2	Yhdenvertaisuuden ja syrjinnän käsitteet ja määritelmät.....	3
2.1	Arvio yhdenvertaisuuden nykytilanteesta Tampereella	4
2.2	Hyvät väestösuhteet yhdenvertaisuuden edistämisen kehikkona	8
2.3	Tavoitteet ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi	10
3	Tiedottaminen ja toteutuksen seuranta	12

Lähteet

- Liite 1. Yhdenvertaisuussuunnitelmatyöryhmän jäsenet ja kuullut asiantuntijat

1 Johdanto

Vuonna 2015 voimaanastuneen yhdenvertaisuuslain mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Näiden toimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Ensimmäinen uuden lain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma tulee laatia 1.1.2017 mennessä.

Tämä yhdenvertaisuussuunnitelma koskee Tampereen kaupunkitasoista toimintaa ja niitä toimenpiteitä, joilla kaupunki pyrkii edistämään yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäisee ja puuttuu syrjintään ja mahdollistaa hyvien väestösuhteiden kehittymistä.

Tampereen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu yhteistoiminnassa kaupungin eri hallintokuntien ja neuvostojen kanssa. Työryhmä on kuullut yhdenvertaisuuslaissa mainittujen syrjintäperusteiden mukaisien ryhmien edustajia. Yhdenvertaisuuden nykytilannetta on selvitetty yhdenvertaisuuskyselyllä, järjestämällä kuntalaisille asukasilta asiasta sekä arvioimalla vuoden lopussa 2016 päättyvän yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista. Tampereen peruskouluissa on keskusteltu teemasta ja koulujen oppilaskunnat sekä Lasten Parlamentti ja Nuorisovaltuusto ovat työskänneet materiaalia aiheesta.

Tampereen kaupunki on laatinut erillisen kaupungin henkilöstöpolitiikkaa koskevan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka tavoitteena on tuoda yhdenvertaisuuden edistäminen osaksi työyhteisöjen säännöllistä kehittämistoimintaa. Tarkoituksena suunnitelmassa on tunnistaa mahdollinen syrjintä ja puuttua siihen, arvioida työpaikan toiminnan ja käytäntöjen vaikutuksia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen sekä toteuttaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä.

Yhdenvertaisuuden näkökohdat huomioidaan kaupungin toiminnassa läpikäyvänä perusperiaatteena. Suunnitelmassa esitettävät yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteet päivitetään tarvittaessa suunnitelmakauden aikana. Toimenpiteet on vastuutettu ja ne liitetään soveltuvin osin lautakuntien palvelu- ja vuosisuunnitelmiin ja kaupungin johtamisjärjestelmän muihin asiakirjoihin. Suunnitelman hyväksyy kaupunginhallitus.

2 Yhdenvertaisuuden ja syrjinnän käsitteet ja määritelmät

Yhdenvertaisuus on jokaiselle kuuluva ihmisoikeus. Lain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Syrjintää on sekä välitön että välillinen syrjintä. Sitä on myös häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. Lisäksi syrjinnäksi katsotaan läheissyrjintä ja olettamaan perustuva syrjintä. Näiden lisäksi laeissa on syrjivän työpaikkailmoittelun kielto, vastatoimien kielto ja määriteltynä positiivisen erityiskohtelun perusteet.

Välitön ja välillinen syrjintä

Välitön syrjintä tarkoittaa sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välillisessä syrjinnässä näennäisesti yhdenvertainen säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan.

Läheissyrjintä ja olettamaan perustuva syrjintä

Läheissyrjintä tarkoittaa johonkuhun toiseen kohdistuvaa syrjintää, jolloin henkilö esimerkiksi asetetaan epäedulliseen asemaan sen vuoksi, että hänen läheisensä on vammainen tai kuuluu etniseen vähemmistöön.

Olettamaan perustuvassa syrjinnässä tekijä erehtyy esimerkiksi henkilön alkuperästä, iästä tai sukupuolesta ja tämän perusteella henkilö esimerkiksi asetetaan epäedulliseen asemaan.

Häirintä

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä, hyökkäävä tai ahdistava ilmapiiri.

Ohje ja käsky syrjiä

Syrjinnäksi katsotaan myös ohje tai käsky syrjiä. Kukaan ei saa määrätä toista toimimaan syrjivästi.

Vastatoimien kielto

Vastatoimien kiellolla tarkoitetaan, että henkilöä ei saa kohdella epäsuotuisasti tai hänelle kielteisiä seurauksia aiheuttavalla tavalla sen vuoksi, että hän on vedonnut tasa-arvolakiin tai yhdenvertaisuuslakiin, osallistunut syrjintää koskevan asian selvittämiseen tai ryhtynyt toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Yhdenvertaisuuden käsite

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalai-

suudestaan, kielestään, uskonnostaan, vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta toiminnastaan, ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Muodollinen ja tosiasiallinen yhdenvertaisuus

Muodollisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että samanlaisessa tapauksessa ihmisiä kohdellaan samalla tavoin. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus edellyttää, että syrjintään perustuvaa eriarvoisuutta poistetaan aktiivisesti. Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi.

Positiivinen erityiskohtelu

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esimerkiksi vanhukset, lapset, etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi. Yhdenvertaisuuslain mukaan sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

Kohtuulliset mukautukset

Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joita palvelujen tarjoajan on yhdenvertaisuuslain mukaan tehtävä, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita.

Mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen ihmisen tarpeiden lisäksi mm. niiden arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.

2.1 Arvio yhdenvertaisuuden nykytilanteesta Tampereella

Yhdenvertaisuussuunnitelma 2011–2016

Kaupunginhallitus hyväksyi Tampereen kaupungin edellisen yhdenvertaisuussuunnitelman vuonna 2011. Sen mukaan yhdenvertaisuuden näkökulma sisällytetään palvelusopimuksiin ja strategiaan asiakirjoihin, kerätään palautetta yhdenvertaisuuden toteutumisesta, kehitetään ilmiöön liittyviä palautejärjestelmiä, järjestään koulutusta yhdenvertaisuuskysymyksistä sekä vaikutetaan asenneilmapiiriin ja lisätään syrjintäasioiden neuvontaa.

Kaupungin asiamiehet (vammais- ja esteettömyysasiamies, vanhusasiamies, sosiaaliasiamies, potilasasiamies, maahanmuuttajatyön pääkoordinaattori ja lapsiasiamies) seuraavat oman toimialueensa kehitystä ja raportoivat toiminnastaan vuosittain toimialueensa lautakunnalle. Seminaareja yhdenvertaisuudesta on järjestetty vuosittain henkilöstölle ja kuntalaisille, samoin useita koulutuksia vammaispalveluista ja esteettömyyden edistämisestä. Syrjintää koskevan palautteen ja neuvonnan osalta kaupunki on tehnyt yhteistyötä Rikosuhripäivystys Rikun kanssa.

Rikosuhripäivystys Riku on toiminut kaupungin yhteistyökumppanina antaen neuvontaa syrjinnän tai sen epäilyn kohteeksi joutuneille kuntalaisille. Rikun tiedonannon mukaan syrjintä ei ole ollut pääasiallisena yhteenoton syynä kertaakaan vuosina 2015–2016. Rikun mukaan syrjintä tulee esiin yleensä muiden asioiden ohessa, esim. mahdollisen rikosilmoituksen teon yhteydessä tai häirinnän taustalla. Yhteistä tapauksille on, että henkilöt eivät yleensä halua viedä asiaa eteenpäin, koska arvelevat sen mahdollisesti vain pahentavan tilannetta. Rikussa mahdollisissa syrjintätapauksissa keskustellaan asiakkaiden kanssa ja kerrotaan mahdollisuudesta viedä asiaa eteenpäin. Rikusta todetaan, että viime vuosina on erityisesti vihapuhe ja viharikokset nousseet enemmän esiin. Rikussa katsotaan, että asiakkaat ja työntekijät eivät ole riittävästi tietoisia syrjinnästä eivätkä vihapuheeseen ja -rikoksiin liittyvistä asioista.

Valtakunnalliset tilastot syrjinnästä

Poliisin ja yhdenvertaisuusvaltuutetun tilastot sisältävät tietoa ilmoituksista, joiden perustaksi on kirjattu joko epäily viharikoksesta tai syrjinnästä. Rikoksesta tekee viharikoksen se, että sitä motivoivat ennakkoluulot tai syrjivät asenteet. Suurin osa viharikosilmoituksista sisälsi rasistisia piirteitä. Vuonna 2015 poliisi kirjasi Tampereella 31 epäiltyä rasistista rikosta kun vuonna 2014 kirjauksia oli 39. Uskontoon tai elämäntavoihin liittyvään, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun tai vammaisuuteen liittyvistä epäillyistä viharikoksista ei ole saatavilla paikkakuntakohtaista tilastotietoa. Syrjintäperusteisia rikosepäilyilmoituksia tehtiin maassamme poliisille vuonna 2015 kaikkiaan 51 kappaletta, joista tapahtumatilanteessa vain muutamassa oli muita kuin rasistisia piirteitä. (Polamk 2016.) Viharikoksiin on tärkeä puuttua, sillä ne luovat ja ylläpitävät ennakkoluuloja ja vihamielisyyttä yhteiskunnassa ja voivat aiheuttaa pelkoa ryhmissä ja yksilöissä, joihin ne kohdistuvat. Haasteena on myös se, että niitä ei tunnisteta eikä niihin siten osata puuttua.

Yhdenvertaisuuden nykytilanteen kartoitus

Työryhmän työskentelyn aikana saatiin yhdenvertaisuuden nykytilanteesta palautetta suoraan kaupunkilaisilta asukaskyselyn ja asukasillan kautta. Työryhmä kuuli myös asiantuntijapuheenvuoroja yhdenvertaisuuslaissa mainittujen syrjintäperusteiden mukaisten ryhmien edustajilta nykytilanteen haasteista. Työryhmä pyysi lausunnot yhdenvertaisuustilanteesta kaupungin maahanmuuttaja-, vanhus- ja vammaisneuvostolta sekä romaniyöryhmältä. Peruskouluissa yhdenvertaisuutta käsiteltiin laajasti. Seuraavassa esitetään yhteenvetokatsaus näiden toimenpiteiden tuloksista.

Lapset ja nuoret

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklassa 2 määritellään lapsen oikeus syrjimättömyyteen minkään ominaisuuden tai seikan perusteella. Sopimukseen on erityisesti kirjattu myös mm. vammaisten, vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen lasten oikeuksia.

Yhdenvertaisuutta edistää lasten ja nuorten osallisuus. Osallisuutta ja kuulemistä on Tampereella kehitetty ja toteutettu useita vuosia. Lasten ja nuorten kuulemistä lisätään edelleen esimerkiksi kokemusasiantuntija-toi-

mintaa kehittämällä. Varhaiskasvatuksessa osallisuus on myös yhtenä toiminnan painopisteenä. Useat lapset ja nuoret kokevat kuitenkin edelleen ettei heitä kuulla itseään koskevista asioista. Lapset ja nuoret on kohdettava tasavertaisina kuntalaisina, on tärkeää, että heidän mielipiteitään arvostetaan ja valmiuksiin ottaa kantaa kotikaupunkiin liittyviin asioihin, luotetaan.

Erilaisista taustoista tulevat lapset ovat eriarvoisessa asemassa, esimerkiksi perheiden varallisuus ja lapsen koulupolku vaikuttavat olennaisesti lapsen ja nuoren mahdollisuuksiin saada yhdenvertaisia palveluita. Osallistumismahdollisuuksia itseä kiinnostaviin harrastuksiin ei välttämättä ole. Kouluympäristössä kaikkien lasten ja nuorten tulisi olla yhdenvertaisia, mutta he kokevat eriarvoisuutta koulun arjen eri tilanteissa. Kaupunginvaltuuston päätöksellä päätösvalmistelussa ja päätöksenteossa toteutetaan lapsivaikutusten arviointia, joka toteuttaa osaltaan yhdenvertaisuutta.

Tampereen kouluissa on työstetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat myös yhtenä periaatteena valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa: kouluissa yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Nuoret kokevat, että koulun tulisi huomioida paremmin lasten ja nuorten seksuaalinen moninaisuus. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa yhdenvertaisuutta edistetään myös mm. kiusaamiseen puuttamalla. Käytössä on erilaisia menetelmiä ratkaista kiusaamistapauksia.

Yhteiskunnallisena haasteena on nuorten siirtyminen työelämään, jo kesätöiden saanti on hankalaa. Erityisesti tukea tarvitsevien ja vammaisten nuorten mahdollisuudet jatkokoulutukseen tai työelämään sijoittumiseen ovat heikkomat kuin ikäisillään keskimäärin. Lasten ja nuorten eri toimintaympäristöjen tulee olla esteettömiä ja turvallisia.

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaneuvoston edustajien mukaan työn saaminen on yksi kotoutumisen kannalta tärkeimmistä seikoista. Sen avulla toivotaan löytyvän mielekäs rooli uudessa yhteiskunnassa. Työn kautta sosiaaliset kontaktit kantaväestöön mahdollistuvat ja henkilön kielitaito karttuu. Työnantajilla on kuitenkin monesti korkea kynnyksensä rekrytoida maahanmuuttajia. Syyksi mainitaan usein puutteellinen kielitaito. Maahanmuuttajien työttömyysaste on keskimäärin yli kaksinkertainen kantaväestöön verrattuna.

Maahanmuuttajat kohtaavat väitteitä ja uskomuksia, jotka pohjautuvat ennakkoluuloihin ja muukalaisvihamielisyyteen. Neuvoston edustajat toteavat, että etninen alkuperä on määrällisesti suurin syrjintäperuste poliisin ja yhdenvertaisuusvaltuutetun tilastoissa ja viharikoksista suurin osa kohdistuu maahanmuuttajiin.

Ikäihmiset

Vanhusneuvoston mielestä yleinen ilmapiiri kokee ikäihmiset samankaltaisten ihmisten ryhmänä, ei yksilöinä ja persoonina. Neuvosto kokee kaupungin kehittäneen viime vuosina ikäihmisten osallistumisen mahdollisuuksia. Vanhusneuvostolta pyydetään kannanottoja ja mielipiteitä erilaisiin hankkeisiin kiittävästi, mutta ikäihmisten näkökulmaa ei oteta kuiten-

kaan riittävästi huomioon palveluja suunniteltaessa. Esim. sähköiset palvelut lisääntyvät ja syrjäyttävät perinteiset palvelut, mutta suurimmalla osalla vanhuksia ei ole kuitenkaan välineitä käyttää näitä palveluja. Palvelut myös keskittyvät, mikä edellyttää liikkumisen mahdollisuutta, mitä kaikilla ei ole. Ikäihmisten palveluihin kaivataan lisää resursseja niin kotiin tuotaviin palveluihin kuin erilaisiin hoivakoteihin. Ikäihmisille tulisi perustaa harrastus- ja kokoontumispaikkoja kuten lapsille ja nuorille. Monelle ikäihmiselle liikkuminen ympäristössä tuottaa vaikeuksia erilaisten esteiden tai puuttuvien kuljetuspalveluiden takia. Myös kotona asuminen saattaa olla hankalaa ja turvatonta asunnon tai kiinteistön esteiden tai riittämättömien tukipalveluiden takia.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Pirkanmaan Setan mukaan henkilön sukupuoli-identiteetin ilmentäminen on vaikeata vihamielisten tai ennakkoluuloisten asenteiden takia. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ovatkin enenevässä määrin viharikosten kohteena. Monilla on kiusaamisen pelko ilmentäessä omaa sukupuoli-identiteettiään. Sensitiivisyyden puuttuminen erilaisissa palvelutilanteissa johtaa helposti siihen, että on vaikea esittää omaa itseänsä. Palvelutilanteissa käytetään oletuksia niin puheessa kuin käytetyissä materiaaleissa. Palveluyksiköiden erilaiset kirjaamiskäytännöt saattavat estää sukupuoli-identiteetin monimuotoisuuden ilmentämisen kuten esim. mies/naisdikotomia. Keskeistä on luoda luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri, jossa jokaisella on tilaa määritellä itse itsensä haluamallaan tavalla.

Etninen alkuperä: romanit

Romanityöryhmän keskustelun perusteella asenteet koetaan keskeisimmäksi ongelmaksi. Asenteet romaniväestöä ja muita vähemmistöjä kohtaan ovat viime vuosina polarisoituneet. Romaniväestön sisällä erityisen haavoittuvassa asemassa ovat naiset ja lapset. Naisten kohdalla romanikulttuuriin liittyvät tunnusmerkit ovat enemmän näkyvillä, mikä aiheuttaa syrjiviä asenteita esim. kaupoissa ja julkisilla paikoilla. Lasten kohdalla negatiivinen suhtautuminen romanitaustaan näkyy esimerkiksi koulukiusaamisena.

Romaniväestön yksittäisten edustajien tekemät rikokset ja niistä uutisoiminen vaikuttavat romaniväestön turvallisuuden tunteeseen sitä kautta, että ne lisäävät häirintää kaikkia romaniväestön jäseniä kohtaan. Samoin asenteet vaikuttavat myös vuorovaikutukseen, koska yksittäistapauksia yleistetään kaikkiin kohdistuvaksi esim. naapurien välisessä vuorovaikutuksessa. Yleisesti romaniväestön vaikuttamismahdollisuudet koettiin vähäisiksi, vaikka pääsy erilaisiin vaikuttamiskanaviin onkin olemassa.

Työryhmän mielestä paras tapa vaikuttaa asenteisiin on lisätä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Työryhmässä pidetään tärkeänä, että romaniväestö pyrkisi yhteiskunnallisesti näkyville paikoille, mikä edesauttaisi verkostoitumista ja positiivista vuorovaikutusta. Romaniasioita pitäisi voida tuoda esille myös muissa foorumeissa kuin romanityöryhmässä.

Vammaiset henkilöt

Vammaisneuvoston mukaan vammaisiin henkilöihin liitetään edelleen virheellisiä käsityksiä heidän toimintakyvystään ja siitä, että vammaispalvelut ovat riittävä tuki vammaisille. Nämä näkemykset ja niistä johdetut monet käytännöt rajoittavat vammaisten ihmisten tosiasiallista yhdenvertaisuutta kaikkina ikäkausina. Yhdenvertainen asema edellyttää vammaisten henkilöiden yhtäläisten mahdollisuuksien, yhteiskunnallisen osallisuuden ja itsenäisen elämän tiellä olevien esteiden tunnistamista ja poistamista kaupungin kaikilla toiminta-alueilla. Palvelut tulee järjestää siten, että ne ovat kaikille sopivia. Liikkumisen, henkilökohtaisen avun ja laadukkaiden asumisen tukipalveluiden mahdollistaminen ovat keskeisiä itsenäisen elämän perusedellytyksiä. Vain noin viidennes vammaisista henkilöistä on mukana työelämässä. Kaupungin palvelujen saavutettavuus ja kaupunkiympäristön esteettömyys on suunta, johon vammaispolitiikkaa pitää vammaisneuvoston mielestä edelleen kohdentaa suunnitelmallisesti viime vuosien tapaan. Vammaiset eivät halua asiakkaan statusta vaan aktiivisen kaupunkilaisen statuksen, joka mahdollistuu yksilöllisin tukitoimin ja kaupunkiympäristön ja palvelujen saavutettavuutta kehittämällä. Vammaisneuvosto toteaa, että vammaisuus on toiseksi yleisin syrjintäperuste yhdenvertaisuusvaltuutetun tilastoissa. Vammaisneuvosto toivoo, että uusi yhdenvertaisuuslaki ja Suomen ratifioima YK:n vammaissopimus tehdään tunnetuksi kaupungin henkilöstölle ja että nämä asiakirjat otetaan kaupungin vammaispolitiikan lähäkohdiksi.

2.2 Hyvät väestösuhteet yhdenvertaisuuden edistämisen kehikkona

Yhteistä edellä mainittujen ryhmien vastauksille ovat kokemukset ennakkoluuloista näitä ryhmiä kohtaan. On perusteltua laajentaa yhdenvertaisuuden ja syrjinnän tarkastelua myös siitä viitekehyksestä, miten ryhmien välisiä suhteita voisi edistää Tampereella.

Hyvien väestösuhteiden edistämiseksi tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on torjua syrjintää ja suvaitsemattomuutta sekä poistaa vihamielisiä tai negatiivisia ennakkokäsityksiä eri väestöryhmien välillä. Asenteita muita kohtaan pidetään hyvien suhteiden olennaisena ja tärkeimpänä osana. Eri väestöryhmien väliset hyvät suhteet edellyttävät myönteisiä asenteita. Ne vaikuttavat hyvien suhteiden muihin osa-alueisiin, turvallisuuteen, vuorovaikutukseen sekä osallistumiseen ja vaikuttamiseen.

Se, missä määrin ihmiset tuntevat olonsa turvalliseksi erilaisissa julkisissa tiloissa, vaikuttaa heidän toimintaansa ja mahdollisuuksiinsa olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Turvallisuuden yksi merkittävä osa-alue on saavutettavuus/esteettömyys, jolla viitataan ihmisten mahdollisuuksiin käyttää tiloja ja palveluja erilaisista henkilökohtaisista ominaisuuksista tai rajoitteista huolimatta.

Vuorovaikutuksen puute erilaisten ihmisten kanssa voi johtaa yhteisöjen eriytymiseen, mikä puolestaan saattaa johtaa keskinäisen ymmärryksen puutteeseen, vahvistaa stereotyyppioita ja aiheuttaa kielteisiä asenteita muita kohtaan.

Osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet toimivat hyvien suhteiden kokemisen lopputuloksena. Jos henkilö tuntee olevansa tervetullut asuin-alueellaan, jossa häneen asennoidutaan myönteisesti, jossa hän kokee merkittävää emotionaalista ja henkilökohtaista turvallisuutta ja jossa on paljon vuorovaikutusta, hän mitä todennäköisemmin osallistuu yhteisön toimintaan ja tapahtumiin. (Lähde: Yhdenvertaisuus hyvien väestösuhteiden mallin pohjalta. Oikeusministeriö 2015.)

Asukaskysely ja asukasilta

Työryhmä järjesti lokakuussa 2016 yhdenvertaisuutta käsittelevän asukaskyselyn (779 vastausta) ja asukasillan (25.10.2016, noin 40 osallistujaa), joissa kummassakin lähestymistapana käytettiin hyvien väestösuhteiden kehikkoa.

Asukaskyselyyn vastanneista suurin osa (4/5) suhtautui positiivisesti erilaisiin vähemmistöryhmiin. Vihamielisiä asenteita erilaisia vähemmistöryhmiä kohtaan esiintyi vastauksissa vähän.

Kaupungin koki turvalliseksi vastanneista kaksi kolmasosaa. Noin viidenes vastaajista koki sen sijaan turvattomuutta jollakin osa-alueella. Osa turvattomuutta kokeneista vastaajista kertoi kokevansa epäoikeudenmukaista kohtelua ja myös pelkoa ryhmäidentiteettinsä vuoksi. Asukastilaisuudessa moni ikäihmisistä kertoi kokevansa liikkumisen keskustan alueella iltaisin turvattomaksi. Keskusteluissa viitattiin puutteisiin jalkakäytävien esteettömyydessä. Vaikka esteettömyyden kokonaisuudessaan todettiin parantuneen, niin liikkumista erityisesti Hämeenkadun suojateillä piti osa vastaajista hankalana.

Asukaskyselyyn vastanneista vajaa puolet koki, että eritaustaiset tamperealaiset ovat luontevasti tekemisissä toistensa kanssa. Noin kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että vuorovaikutuksessa on haasteita. Osallistumisen mahdollisuuksien koettiin lisääntyneen viime vuosina. Asukasillan palautteessa moni toi esiin, että mielipiteet ja annettu palaute eivät näytä vaikuttavan päätöksentekoon. Osallistujat toivoivat saavansa palautteen antamastaan mielipiteestä ja toivoivat enemmän välitöntä vuorovaikutusta päättäjien ja suunnittelijoiden kanssa.

Tulokset osoittavat, että kaupungissamme on tarvetta positiivisten asenteiden, turvallisuuden ja saavutettavuuden, vuorovaikutuksen ja osallistumisen sekä vaikuttamisen kehittämiseen. Hyvien väestösuhteiden kehikossa Tampereen kaupungin tulee edistää eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita sekä keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Vihapuheen voimasta lisääntymistä osoittavat kansalliset tilastot ja viimeksi yhdenvertaisuusvaltuutetun selvitys vammaisten syrjintäkokemuksista arjessa korostavat hyvien väestösuhteiden ja eri väestöryhmien positiivisen vuorovaikutuksen lisäämisen tarvetta. Myös suunnitelmallista esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämistyötä on jatkettava.

2.3 Tavoitteet ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi

Seuraavassa taulukossa esitetään tavoitteet ja toimenpiteet, joihin Tampereen kaupunki pyrkii edistäessään yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja eri ryhmien välisiä hyviä väestösuhteita vuosina 2017–2021.

Taulukko 1. Tavoitteet ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi 2017–2021

Toiminta	Tavoite	Toiminta 2017–2021 (Indikaattorit suluisissa)	Vastuutaho
Palvelutoiminta	Henkilöstön osaaminen yhdenvertaisuus- ja syrjintäkysymyksissä ja -tapauksissa paranee	Laaditaan yhdenvertaisuutta koskeva verkkomateriaali, joka käydään läpi yksiköissä keskustellen aiheesta oman työyhteisön sekä asiakkaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta. (verkkomateriaalin laadinta, yv-tilaisuuksien määrä työyhteisöissä)	Sisältyy henkilöstöpoliittiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelmaan 2017–2018 (heja 22.11.2016 § 56)
Neuvostojen toiminta	Kuntalaiset saavat tietoa yhdenvertaisuus- ja syrjintäkysymyksistä	Maahanmuuttaja-, vammais- ja vanhusneuvostot järjestävät koulutusta kuntalaisille yhdessä ja erikseen yhdenvertaisuuskysymyksistä. (koulutusten, seminaarien ja osallistujien määrä vuosittain)	Neuvostot
Syrjintäpalautetta koskeva neuvonta	Syrjintää kokenut saa neuvontaa ja ohjausta asiansa eteenpäinviemiseksi	Laaditaan kaupungille (sähköinen) opas yhdenvertaisuuskysymyksistä tukemaan syrjintää koskevaa neuvontaa. Siihen sisällytetään tiedot kaupungin yhdenvertaisuuden asiantuntijatahoista sektoreittain ja valtakunnallisista neuvonta- ja viranomaisomaisista tahoista. (oppaan laadinta, asiakaspalautetta vastaavien tahojen ohjeistamistilaisuuDET)	Vammais- ja esteettömyysasiamies koordinoi
Syrjintää koskeva asiakaspalaute	Syrjintää koskeva palaute dokumentoidaan suunnitelmallisesti; Kaupungin eri yksiköiden asiakaspalvelupisteet ovat saavutettavia kaikille.	Tehostetaan syrjintää koskevan palautteen systemaattista seuranta ohjeistamalla palautetta vastaanottava henkilöstö palautteen kirjaamiseen ja ohjaamiseen; (asiakaspalautetta vastaavien tahojen ohjeistamistilaisuuksien määrä) Kartoitetaan asiakaspalvelupisteiden saavutettavuus. (kartoitusten määrä ja toimenpiteet)	Asiakaspalautteesta vastaavat tahot vammais- ja esteettömyysasiamiehen koordinoimana Vammais- ja esteettömyysasiamies

<p>Esteettömyys ja saavutettavuus</p>	<p>Kaupunki jatkaa suunnitelmallisesti työtä kaupunkiympäristön esteettömyyden edistämiseksi;</p> <p>Kaupungin sähköiset palvelut ovat saavutettavia.</p>	<p>Raportoidaan esteettömyysohjelma 2009–2016 tulokset;</p> <p>(Esteettömyysohjelman loppuraportti)</p> <p>Edistetään esteettömyyttä lautakuntien palvelu- ja vuosisuunnitelmissa ja muissa kaupungin asiakirjoissa osoitetuin toimenpitein ja voimavaroin;</p> <p>(Esteettömyystoimenpiteiden raportointi vuosittain)</p> <p>Kartoitetaan nykyisten sähköisten palvelujen saavutettavuus ja varmistetaan, että vanhat ja uudet palvelut täyttävät EU:n sähköisistä palveluista annetun saavutettavuusdirektiivin vaatimukset.</p> <p>(vuosittainen arvio EU-direktiivin toteutumisesta sähköisissä palveluissa)</p>	<p>Vammais- ja esteettömyysasiamies</p> <p>Apulaispormestarit</p> <p>Tietohallinto</p>
<p>Työllisyys</p>	<p>Yhdenvertaisuuslaissa mainittuihin ryhmiin kuuluvien henkilöiden työllistymistilannetta pyritään parantamaan positiivisen erityiskohtelun keinoin.</p>	<p>Edistetään maahanmuuttajien nopeaa kouluttautumista ja työelämään pääsyä koulutuksen ja työllisyyspalveluiden keinoin sekä edistetään heidän sosiaalisen osallisuuden vahvistamista;</p> <p>(vuosittaiset toimenpiteet, lkm ja sisältö)</p> <p>Kartoitetaan maahanmuuttajien työllistymisen esteenä olevia tekijöitä.</p> <p>(kartoituksen laadinta)</p> <p>Jatketaan kehitysvammaisten työllistämistukea.</p> <p>(tuen määrä, työllistyneiden määrä vuosittain)</p> <p>Tuetaan vaikeavammaisten yrittäjyyttä myöntämällä kuljetuspalvelu perustellusta syystä useammin kuin kaksi kertaa vuorokaudessa.</p> <p>(vuosittainen palvelua käyttäneiden määrä)</p> <p>Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden aseman parantamiseksi työmarkkinoilla Tampereen kaupunki pyrkii palkkaamaan kesätöihin maahanmuuttajataustaisia vähintään 2 % kesätyöntekijöistä;</p> <p>(työllistyneiden määrä vuosittain)</p> <p>Kaupungin eri yksiköitä suositellaan huomioimaan kesäkrytoinneissa pyrkimys edistää vammaisten nuorten työllistymistä.</p> <p>(työllistyneiden määrä vuosittain)</p>	<p>Elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualue, työllisyydenhoito</p> <p>Hyvinvoinnin palvelualue</p> <p>Vammaispalvelu-toimisto (Tetola 18.11.2015)</p> <p>Sisältyvät henkilöstöpoliittiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelmaan 2017–2018 (heja 22.11.2016 § 56)</p>

<p>Hyvät väestösuhteet</p>	<p>Vahvistetaan yhteistyötä järjestöjen kanssa</p> <p>Eri väestöryhmien ja neuvostojen näkökulmat tulevat huomioiduksi asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa;</p> <p>Parannetaan eri väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistumiseen ja keskinäiseen vuorovaikutukseen.</p>	<p>Järjestöjen ja kaupungin yhteistyöfoorumi Järjestöedustamon kautta tunnustetaan yhdenvertaisuuteen liittyviä ongelmia ja sovitaan siihen liittyviä yhteisiä tavoitteita;</p> <p>(vuosiraportti toiminnasta)</p> <p>Lapsia ja nuoria, vanhuksia, maahanmuuttajia ja vammaisia edustavilta toimielimiltä pyydetään lausuntoja ja mielipiteitä valmisteilla oleviin asioihin ja järjestämällä niistä yhteisiä tilaisuuksia;</p> <p>(pyydettyjen/annettujen lausuntojen määrä vuosittain)</p> <p>Päätösvalmistelussa toteutetaan ihmisiin kohdistuvien ennakkovaikutusten arviointia.</p> <p>(ennakkoarviointien määrä vuosittain)</p> <p>Kaupunki mahdollistaa Tampereen paikallisen romanityöryhmän toiminnan jatkamisen painottaen mahdollisuuksien luomista eri väestöryhmien väliseen vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen;</p> <p>(työryhmän jatkuminen)</p> <p>Varmistetaan, että osallistumisen, vaikuttamisen ja viestinnän foorumit ovat saavutettavia ja esteettömiä.</p> <p>(kokoontumistilojen esteettömyyskartoitusten määrä ja toimenpiteet, sähköisen viestinnän esteettömyyskriteerien toteutumisen vuosittainen arviointi)</p>	<p>Apulaispormestarit</p> <p>Hyvinvoinnin palvelualue</p> <p>Hyvinvoinnin palvelualue</p> <p>Hyvinvoinnin palvelualue</p> <p>Toimintayksiköt vammais- ja esteettömyysasiamiehen koordinoimana</p>
----------------------------	--	---	---

3 Tiedottaminen ja toteutuksen seuranta

Yhdenvertaisuuden näkökohdat on otettava huomioon kaikessa kaupungin toiminnassa läpikäyväenä peruseriaatteena. Kaupunki edistää yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumista kaikissa muodoissaan ja puuttuu havaittuun tai ilmoitettuun syrjintään. Tämä koskee sekä henkilöstöä että palvelujen toteuttamista.

Tätä suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa suunnitelmakauden aikana. Esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen koordinoinnista vastaa vammais- ja esteettömyysasiamies tukenaan eri hallintokunnista ja kaupungin asia-

miehistä valittu työryhmä. Yhdenvertaisuussuunnitelman toteutuminen raportoidaan kaupunginhallitukselle vuoden 2019 lopussa ja suunnitelma-kauden päättyessä.

Lähteet

Tampereen kaupunki 2016. Tampereen kaupungin henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2017-2019.

Tero Tihveräinen 2016. Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2015. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 10/2016.

Yhdenvertaisuus hyvien väestösuhteiden mallin pohjalta. Oikeusministeriö 2015.

Yhdenvertaisuuslaki. Oikeusministeriö 2014.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2016. Vammaisena olen toisen luokan kansalainen. Selvitys vammaisten syrjintäkokemuksista arjessa. Oikeusministeriö. Helsinki 2016.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Suomen UNICEF.

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja. YK-liitto 2015.

Liite 1.

Työryhmä Tampereen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelman laatimista varten
(Pormestarin päätöspöytäkirja 27.04.2016, Dno TRE: 2739 /00.01.05/2016)

Leena Kostainen, apulaispormestari, työryhmän puheenjohtaja
Tuula Mikkonen, vs. suunnittelupäällikkö (osaaminen ja elinkeinojen kehittäminen),
Outi Lehtinen, vs. suunnittelupäällikkö (sivistyksen ja elämänlaadun edistäminen),
Tiia Heinäsuu, lapsiasiamies (lasten ja nuorten kasvun tukeminen),
Hanna Montonen, yhdyskuntasuunnittelupäällikkö (kaupunkiympäristön kehittäminen),
Kirsi Nurmio, suunnittelija (ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitäminen),
Jaana Kilpiä, palveluohjaaja (työllisyydenhoidon palveluyksikkö),
Heidi Tapaninaho-Pitkänen, henkilöstöpäällikkö (avopalvelut),
Hanna-Leena Jalonen, pääluottamusmies (henkilöstön edustaja),
Satu Koski, henkilöstösuunnittelija (Koppari),
Lotta Perämaa, strategiacontroller (strategiayksikkö),
Jenni Mäki, koordinaattori (asuntotoimi) sekä
Marja Nyrhinen, maahanmuuttajatyön pääkoordinaattori (maahanmuuttajatyö),
Jukka Kaukola, vammais- ja esteettömyysasiamies, sihteeri

Työryhmän työhön ovat osallistuneet myös seuraavat Tampereen kaupungin edustajat:
Sonja Hokkanen, asuntotoimi
Aino Järventausta, strategiayksikkö
Pauliina Lahdelma, Koppari
Jukka Vaattovaara, avopalvelut

Työryhmä on kokoontunut seitsemän kertaa.

Työryhmä on kuullut seuraavia asiantuntijoita:

Esko Jantunen, vammaisneuvoston puheenjohtaja
Arja Ojala, vanhusneuvoston puheenjohtaja
Raluca Cenan-Niemi, maahanmuuttajaneuvoston jäsen
Ene Härkönen, maahanmuuttajaneuvoston jäsen
Mikko Väisänen, toiminnanjohtaja, Pirkanmaan Seta

